

Meer met minder: plus minus

Dat steeds minder mensen vieringen bijwonen, is een gegeven waar we niet omheen kunnen. De terugloop in kerkbezoek wordt door nogal wat mensen als oorzaak genoemd voor het moeilijk kunnen vinden van vrijwilligers voor allerlei taken binnen parochies. Maar om te stellen dat het dalend aantal vrijwilligers alleen een gevolg is van de secularisatie, is te kort door de bocht. Het zijn immers niet alleen parochies die een terugloop zien in het aantal beschikbare vrijwilligers. Nee, het lijkt eerder een breder gegeven in de huidige maatschappij. Willekeurig welke vereniging of organisatie heeft grote moeite om voldoende vrijwilligers te vinden en haar taken te vervullen. Daar zullen talloze oorzaken voor zijn te benoemen die ik hier buiten beschouwing laat.

Binnen parochies zien we dat vooral 65-plussers vrijwilligerswerk verrichten. De jongere generatie is in de meeste gevallen sterk ondervertegenwoordigd. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het er ook buiten de Kerk op lijkt, dat het voor veel jongeren minder vanzelfsprekend is dat zij naast betaalde arbeid vrijwilligerswerk verrichten.

Bij PCI's (Parochiële Caritas Instellingen) is een iets ander beeld zichtbaar. De meerderheid van de vrijwilligers bij een PCI zit nog in het arbeidsproces. De gemiddelde leeftijd ligt, uitzonderingen daargelaten, onder de 65 jaar. Niet dat het eenvoudig is om vrijwilligers te vinden die zich in willen zetten voor een PCI, maar armoedebestrijding en zich inzetten voor de minder bedeelde spreekt bij velen tot de verbeelding.

De proef op de som nemend heb ik wel eens aan willekeurige mensen gevraagd of zij een vrijwilligersfunctie bij een parochie zouden overwegen. Het antwoord is helaas vaak nee. Als dezelfde vraag wordt gesteld over vrijwilligerswerk bij een PCI, wordt er langer nagedacht alvorens een antwoord volgt. Toegegeven, een aantal van de ondervraagden haakt af als ze horen dat Caritas 'van de kerk' is, maar over het algemeen spreken de inhoud en de bedoeling hen aan.

Bij vrijwilligerswerk lijkt het te gaan om de inhoud en de mate waarmee men zich ermee verbonden voelt. Dat is geen nieuws, want als je niets met voetbal hebt, ligt het niet voor de hand dat je op vrijwillige basis leider wordt van een voetbalelftal. Inhoud is een krachtig instrument om mensen te motiveren voor vrijwilligerswerk. Voorwaarde is dan wel dat mensen de inhoud kennen. In het geval van vrijwilligerswerk voor de PCI is het belangrijk dat ze bekend zijn met Caritas. En op het terrein van bekendheid valt wellicht nog de nodige winst te behalen.

Terugloop van het aantal vrijwilligers vraagt om een gerichte aanpak. Laten we denken in oplossingen en daarom inzoomen op mogelijkheden.

Plan A staat nog altijd recht overeind. Het vinden en motiveren van vrijwilligers voor een PCI. Dit betekent letterlijk dat we de boer op moeten, mensen actief benaderen en deelgenoot maken van inhoud en bedoeling van Caritas. Het is boven alle twijfel verheven dat zittende Caritas vrijwilligers dit doen en geregeld met succes. Daarentegen is de praktijk soms weerbarstig want het komt voor dat gemotiveerde bestuursleden van een PCI, bij gebrek aan opvolging, voor een tweede of soms zelfs derde termijn opteren.

Plan B leeft bij nogal wat PCI's. Zij stellen voor om samen te gaan werken met diaconie, in een als het mogelijk is oecumenische setting. Aangaande Caritas is er niets tegen oecumenische samenwerking, maar wat wordt bedoeld met diaconie? Het diaconale handboek 'Diaconaal doen doordacht' van Hub Crijns en anderen maakt zichtbaar hoe diaconie en diaconaat zich ontwikkelen. Voor de omschrijving van diaconie maak ik gebruik van een werkdefinitie uit dit handboek. Crijns omschrijft diaconie als:

"Het handelen vanuit en door kerken en andere door het Evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen, dat gericht is op het voorkomen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en sociaal maatschappelijke nood van groepen

en mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in Kerk en samenleving."

Op basis van de voorgaande werkdefinitie is duidelijk dat er binnen een parochie nogal wat werkgroepen actief zijn binnen diaconie. Ik noem er een aantal zonder volledig te zijn: Diaconaal beraad, bezoekersgroepen, kerkwerk (werkgroep die zich buigt over zorgvragen van parochianen zonder mantelzorger), werkgroep diaconie et cetera. Uiteraard hoort ook de PCI in dit rijtje thuis.

Het idee over samenwerking met diaconie en haar werkgroepen is niet zozeer ingegeven door gebrek aan vrijwilligers maar meer door gebrek aan zorgvragen. In dezen wordt gebruik gemaakt van de term zorgvraag. Mensen hebben zorg voor elkaar op allerlei mogelijke manieren. Daar waar de behoefte aan zorg groter is dan het aanbod ontstaat een tekort. Dit tekort vertaalt zich in een zorgvraag. Een zorgvraag onderscheidt zich van een hulpvraag omdat deze vragen tot het werkterrein van professionele hulpverleners behoren.

Behoeftte aan zorg lijkt een gegeven. Alleen hoe weet je als PCI of en welke zorg nodig is en of de PCI daar immaterieel of materieel aan kan bijdragen? Bij

samenwerking met werkgroepen diaconie en met diaconie van de protestantse kerk snijdt het mes aan twee kanten. Zorgvragen worden mogelijk beter en eerder zichtbaar en men kan, gebruik makend van kennis van en in samenwerking met vrijwilligers van diaconie, Caritas vorm geven.

PCI's kunnen ervoor kiezen om meer samen te werken met diaconie, hetgeen ze in hun werkwijze een aantal voordelen op kan leveren.

1. Caritas kan meer dan nu het geval is met zowel immateriële als materiële zorgverlening vorm worden gegeven. Het gaat dan niet enkel om het ter beschikking stellen van financiële hulp.
2. Bestuurders van Caritas zijn voor het in kaart brengen van zorgvragen niet enkel en alleen afhankelijk van PCI werkgroepen of individuen op locatie, als deze al beschikbaar zijn. Zij kunnen een beroep doen op leden van diaconale werkgroepen.
3. Het aantal vrijwilligers dat wordt betrokken bij Caritas neemt toe. De noodzaak om vrijwilligers te vinden voor PCI-groepen op locatie wordt minder prangend. Simpel gezegd kan met minder mensen meer (plus minus) werk worden verzet.

Samenvattend hebben PCI's net als overige actieve werkgroepen binnen diaconie een eigen positie. Zij zijn autonoom en kunnen zonder tussenkomst van derden besluiten nemen over zorgverlening, materieel en immaterieel. Door leden van werkgroepen diaconie te betrekken bij Caritas en haar inhoud en de samenwerking te zoeken met diaconie van de protestantse kerk, worden zorgvragen vaker en sneller zichtbaar en kan er meer werk worden verzet met minder mensen. Plus minus.

door diaken Tom van Vilsteren,
diocesaan diaconaal werker

